Big Data-revolutie grote uitdaging voor politici

De zogeheten Big Data-revolutie zal verregaande gevolgen hebben voor ons denken, werken en leven. Het koppelen van datagegevens biedt overheden en lokale autoriteiten veel kansen. Er vallen begrijpelijkerwijs veel juichverhalen te beluisteren. Toch staat er iets fundamenteels op het spel: het bewaren van menselijkheid in een tijd van 'intieme technologie'.

door Pieter Jan Dijkman,
hoofdredacteur van Christen Democratische Verkenningen

Datgene waar we bang voor zijn, zegt vaak iets over de tijd waarin we leven. Zo figureert in verschillende moderne films de robot als angstaanjagend toekomstbeeld; in *The Matrix* wordt de mens, zonder dat hij dat weet, gevangen gehouden in een technologisch systeem. Het is de angst voor een onvrije, machinale leefwereld, zonder empathie, samenwerking en verantwoordelijkheid voor elkaar.
We vrezen het louter technische en rationele in onszelf. En toch is dat precies wat gebeurt. Neem de zogeheten Big Data-revolutie. De analyse van Big Data is een trend die het denken, werken en leven de komende jaren verregaand zal beïnvloeden, zo voorzien wetenschappers. De term Big Data verwijst naar wat de naam al aangeeft: enorme verzamelingen data. Die data kunnen van alles omvatten, als het maar digitaal is; van foto's tot bonuskaartgegevens. Bij vrijwel alles wat we dagelijks doen laten we een digitale schaduw achter, zonder dat we er controle of zeggenschap over hebben: bij het inchecken in het ov, bij het googelen, bij de bestelling via Amazon. Overheden en bedrijven kunnen vervolgens dankzij slimme algoritmes conclusies verbinden aan losse dataverzamelingen.

Intieme technologie

Zo versmelten mens en techniek meer en meer. De technologie komt steeds dichterbij: ze komt tussen mensen staan, heeft kennis over ons, en kan zelfs berekenen wat we naar alle waarschijnlijkheid gaan doen. In het geval van Big Data worden we gereduceerd tot een digitaal *profiel*. Dit heeft gevolgen voor ons persoonlijk leven. Je kunt van een farmaceutisch bedrijf te horen krijgen: u heeft 60 procent kans dat u op uw zestigste een ongeneeslijke ziekte krijgt. Ook al komt deze waarschijnlijkheidsberekening niet uit, u gaat zich er wel naar gedragen. Het heeft ook gevolgen voor het samenleven. Stel: u als linkse jongen zoekt via Google op 'Ronald Reagan'. Uw collega, het type gezellige rechtse buurman, zoekt ook informatie over Reagan. Het bedenkelijke is niet alleen dat u andere informatie krijgt dan uw collega, u gaat ook in verschillende denkwerelden leven.

Ontegenzeggelijk biedt Big Data kansen. Big Data-analyse kan epidemieën voorspellen, reisgedrag van tevoren in kaart brengen, het openbaar bestuur kan ermee worden verbeterd. Ook lokale overheden kunnen er baat bij hebben. De gemeente Utrecht registreert op een slimme manier de zogeheten 'weesfietsen'. Via data-analyse wordt kennis verkregen over de mogelijke locaties van deze fietsen. Het leidt tot een effectievere inzet van personeel, materieel en dus belastinggeld. Bij de 'weesfietsen' in Utrecht gaat het nog om anonieme gegevens. Maar wat voor gevolgen heeft de analyse van persoonlijke data voor het mens-zijn en voor het samenleven? Die vraag is nog weinig gethematiseerd, en al helemaal niet in de politiek.

Uitdaging

Het op een humane wijze vormgeven van de steeds inniger verstrengeling tussen mens en techniek is een van de grootste uitdagingen van deze eeuw. Hoe zorgen we ervoor dat de mens niet wordt gedetermineerd tot *profiles*, ten koste van zijn vrijheid, creativiteit en mondigheid?
Voor het CDA ligt er een nobele opdracht. In de christendemocratie heeft altijd de *homo respondens* centraal gestaan: de mens die geroepen is om te antwoorden op de relaties waarin hij wordt geplaatst. Het digitaal determineren van mensen staat op gespannen voet met dat rijke mensbeeld.
Voor bestuurders is er een rol om technologisch burgerschap te bevorderen. Burgers zouden veel meer controle en zeggenschap moeten krijgen over de informatie die ze afstaan. Overheden zouden kunnen verhelderen waar de ethische en juridische ondergrenzen liggen in de toepassing van intieme technologie. En ook bij het informeren van burgers ligt er een taak. Wie de vruchten van Big Data wil plukken, zal eerst oog moeten hebben voor de manier waarop een datagestuurde infrastructuur onze kijk op de wereld en medemensen beïnvloedt en verandert. •

In deze rubriek bespreken medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut bij toerbeurt hoe je vanuit christendemocratisch perspectief kunt kijken naar een voor CDA-politici en bestuurders min of meer actueel thema.